

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No7

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 884 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish	14
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli	20
Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili	26
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish	31
Yuldashov Isomiddin Sidiqov	
Korxona iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli	35
Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху	40
Явкачев Шохзод Зайниддин углы	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector	49
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari	56
Djalilov G'ayrat Qaxramanovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	66
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari	71
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане	76
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan	81
S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari	88
Muxamedov Ravshan Zafarovich	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari	93
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati	99
Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash	105
Uraqov Shokir Ulashovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari	112
Istamova Sojida Kaxarovna	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan	117
Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari	126
Muradov Botir Xayat	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки	136
Салимова Юлдуз Исаковна	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance	141
Karlibaeva Gulshat	

Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
Absamatov Anvar Ergashovich	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains»	161
Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan	169
Nigmatova Malika	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
Sabina Uroкова	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
Daminova Barno Esanovna	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами	189
Бегматов Хусанбек	
Bulutli texnologiyalar orqali korxona buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutsonal asoslari.....	197
Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari	202
San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari	214
Alimov Fazliddin Xalimovich	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
Котов В.А., Шадиева Д.Х.	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar	225
Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
Kasimova Muxlisa Anvar qizi	
Chemical industry in uzbekistan: challenges and development	235
Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li	
Globallashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna	
Qibray tumanining 2021-2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
Siddikov Alisher Ismoilovich	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili	253
Majidov Nizom Baxramovich	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
Ermatov Nosir Tohirovich	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash	265
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	

Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики	288
Абдуллаев Абдурауф	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari	299
Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi	303
Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash	310
Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	315
Azizova Saodat Xabibulloyevna	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi	320
Karlibaeva Gulshat	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri	325
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish	330
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан	336
Хамракулова Сусанна Тотуховна	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash	340
Ibragimova Gulchexra Toxirovna	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari	357
Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjieva Durdona Abdurasulovna	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях	361
Muradov Botir Xayat	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar	370
Xushmurotov Zoyir Bektemirovich	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market	374
Zebiniso Ganiyeva	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar	379
Norqobilov Nusratilla Norsaitovich	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash	384
Umirova Dilnoza Safarovna	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan	393
Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market	399
Juraboev Haliljon	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari	404
Haydarov Jahongir Aktamovich	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar	410
Quvondiqov Farrux Ibragimovich	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari	418
Dadenova Gulxan Kenesbaevna	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана	422
Намозов Жасурбек Кувадович	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов	428
Хазираткулов Собиржон	

На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран	435
Матлюбов Хуршид Жамшидович	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining oʻrni va imkoniyatlari	443
Oʻraqov Bekzodbek Abdurayxon oʻgʻli	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг	448
Кайыбеков Парахат Конысбаевич	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili	454
Toshpulatov Bobur Rasul oʻgʻli	
Qishloq xoʻjaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish	458
Tolibov Shoxrux Muminovich	
Qishloq xoʻjaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari	463
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy oʻgʻli	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan	468
Sattarov R.A.	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli	480
Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich	
Oliy taʼlim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari	485
Salimov Akmal Alimjonovich	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilgʻor xorij tajribalari	490
Shadiyev Alisher Xudoynazarovich	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilgʻi-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari	496
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Oʻzbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga taʼsiri: muammolar va rivojlanish istiqbollari	502
Tursunov Toʻlqin Joʻraqulovich	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari	508
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon oʻgʻli	
Yoshlar bandligini taʼminlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati	514
Masharipov Farrux Oʻtkirovich	
Oʻzbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari	521
Xasanova Mavjuda Maʼmirjonovna	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning oʻziga xos xususiyatlari	526
Saʼdulloyev Habibullo Ibodullo oʻgʻli	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga taʼsiri	530
Islomjon Nurmukhammadov	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash	533
Ismoilova Savinoz Qahramon qizi	
Oliy taʼlim muassalari boshqaruviga taʼsir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili	540
Karimov Muzaffar Abdumalik oʻgʻli	
Soliq yigʻiluvchanligini oshirishda soliq maʼmuriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari	546
Tojibayev Farrux Baxtiyorovich	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan oʻrni	552
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga taʼsir koʻrsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari	561
Choriyov Behruz Ilhom oʻgʻli, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Yashil texnologiyalar yordamida Oʻzbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yoʻllari	567
Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yoʻllari	572
Toʻxtayeva Goʻzal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	

Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
Назарова Ирода Ибрагим кизи	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане	587
Абидова Дилфуза Игамбердиевна	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
Салим Дониёров	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi	598
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university	613
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
Uralov Temur Boxodir o'g'li	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
Xodjayev Husniddin Mukammilovich	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish	624
Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar	628
Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar	633
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	638
Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati	655
Erkinova Maftuna Zafarovna	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УЗРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
Пулатов Улугбек Халипович	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges	676
Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida	682
Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish	688
Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
Maxmudov Faxriddin Umarovich	
Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari	699
Yunusov Baxodir Marisovich	

Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
Садыков Азиз Миршарапович	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	709
Azimova Xurshida	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
Toran Tajuddin	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar	719
Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
O'rinova Durdona Botir qizi	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
Vaxabov Azizbek Abdurashidovich	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish	747
Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису	754
Халлакова Барнохон Баходиржонова	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
Amonova Nafisa Baxtiyrovna	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish	764
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Инновации в сфере оценки недвижимости	768
Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
Bo'riyev Sardor Norovich	
O'zbekistonda soliq auditi tekshiruvini takomillashtirish.....	783
Yusupov Mansur Rasulovich	
Mamlakatimizda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini va soliq organlari faoliyatini yanada takomillashtirish islohotlari.....	788
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Barriers to women's career advancement	794
Sharifova Mokhinabonu	
Mehnat unumdorligini oshirishda resurs tejamkor va lean-digital yo'nalishlarning istiqbollari.....	798
Abdug'aniyev Ilyosbek Shavkatbek o'g'li	
Toshkent shahrida kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashni sotsiologik tadqiqotlar asosida baholash.....	803
Tolipov Alisher Qo'chqarovich	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar.....	815
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmi.....	819
Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li	
The role of human capital in ensuring employment at the regional level.....	824
Yang Ting	
Oliy ta'lim tizimiga jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan abituriyentlarni o'qishga qabul qilish tizimini takomillashtirish	831
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
Murabbiylik konsepsiyasi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	837
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Chet elda bankrotlik ehtimolini baholash modellari.....	842
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	

O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan kichik biznes subyektlariga ajratilgan kreditlarning amaliy holati va dinamikasi	847
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Jismoniy shaxslar daromadlari tarkibi, va ularni soliqqa tortish masalalari.....	854
Ibragimov Zafar Ismailovich	
Tijorat banklari tomonidan kreditlash amaliyotining rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasidan O'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari.....	861
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich	
Milliy iqtisodiyotda ta'lim klasterlarini aniqlash va faoliyatini baholash usullari.....	866
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Перспективы внедрения и развития финансовых технологий в банковской деятельности.....	872
Ражабова Умида Умурзаковна	
Hududlarga davlat budjetidan ijtimoiy sohaga tegishli loyihalarga yo'naltirilgan mablag' tahlili	878
Saparov Elmurod Donabayevich	

HUDUDLARGA DAVLAT BUDJETIDAN IJTIMOIIY SOHAGA TEGISHLI LOYIHALARGA YO'NALTIRILGAN MABLAG' TAHLILI

Saparov Elmurod Donabayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat budjetidan hududlarga ijtimoiy sohaga tegishli loyihalarni moliyalashtirish jarayoni, mablag'lar taqsimotidagi dinamika, tarkibiy o'zgarishlar va samaradorlik masalalari kompleks tarzda tahlil qilingan. Andijon viloyati misolida ijtimoiy loyihalarning ijrosi, mablag'larni o'zlashtirish darajasi va mavjud muammolar ilmiy asosda o'rganilgan. Tadqiqot natijalari ijtimoiy xarajatlarning inson kapitalini rivojlantirishga ta'sirini kuchaytirish, moliyaviy mablag'larning manzilliligi va samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy xulosalar bilan boyitilgan.

Kalit so'zlar: davlat budjeti, ijtimoiy xarajatlar, infratuzilma xarajatlari, moliyaviy mablag'lar.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the financing of social sector projects in the regions through the state budget, focusing on the dynamics of fund allocation, structural changes, and issues of efficiency. Using Andijan region as a case study, the research examines the implementation of social projects, the level of budget fund utilization, and existing challenges. The findings highlight the need to strengthen the impact of social expenditures on human capital development and to improve the targeting and efficiency of financial resource allocation.

Key words: state budget, social expenditures, infrastructure expenditures, financial resources.

Аннотация: В данной статье всесторонне проанализированы процессы финансирования социальных проектов в регионах за счёт государственного бюджета, динамика распределения средств, структурные изменения и вопросы эффективности. На примере Андижанской области изучены реализация социальных проектов, уровень освоения бюджетных средств и существующие проблемы. Полученные результаты позволяют сформировать выводы, направленные на повышение влияния социальных расходов на развитие человеческого капитала, а также на улучшение адресности и эффективности использования финансовых ресурсов.

Ключевые слова: государственный бюджет, социальные расходы, инфраструктурные расходы, финансовые средства.

KIRISH

Ijtimoiy sohani rivojlantirish mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishi va aholi farovonligini oshirishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, ichimlik suvi ta'minoti, madaniyat, sport va yoshlar siyosati kabi yo'nalishlar mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, mazkur sohalarga davlat budjetidan ajratilayotgan mablag'larning hajmi, tarkibi va ularning hududlar bo'yicha taqsimlanish mexanizmini tahlil qilish juda katta amaliy va ilmiy ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda ijtimoiy soha xarajatlarning izchil o'sishi kuzatilmoqda. Xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, ijtimoiy infratuzilmani yaxshilash, aholiga yaqin va sifatli xizmatlar ko'rsatishni ta'minlash maqsadida yirik davlat dasturlari amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, hududlar o'rtasida ijtimoiy infratuzilmaning rivojlanish darajasi bir xil emasligi budjet mablag'larining qay darajada samarali yo'naltirilayotgani, ularning natijadorligi va ijtimoiy ko'rsatkichlarga ta'sirini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi. Ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirish samaradorligi nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlarga, balki aholining hayot sifati, ijtimoiy adolatni ta'minlash va inson kapitali rivojiga bevosita ta'sir qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlarga davlat budjetidan ijtimoiy sohaga yo'naltiriladigan mablag'larning tahlili mamlakatning ijtimoiy taraqqiyoti, inson kapitali rivoji va hududiy tenglikni ta'minlash masalalarining markazida turadi. Ijtimoiy soha –

ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, madaniyat, sport va yoshlar siyosati kabi tarmoqlarni o'z ichiga olgan murakkab tizim bo'lib, ularning barchasi aholi farovonligi va iqtisodiy o'sishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, davlat budjeti orqali ijtimoiy loyihalarni moliyalashtirishning samaradorligi jahon iqtisodiy adabiyotida ham, mamlakat olimlari ishlarida ham alohida o'rin egallaydi.

Xorijiy iqtisodchi olimlardan R. Masgreyv (1959) ijtimoiy xarajatlarni davlatning eng muhim funksiyalaridan biri sifatida baholab, ular iqtisodiy tenglik va aholining bazaviy ehtiyojlarini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ta'kidlagan. Uning fikriga ko'ra, aksariyat ijtimoiy xizmatlar xususiy sektor tomonidan yetarli darajada amalga oshirilmasligi sababli, davlat resurslarni qayta taqsimlash jarayonida asosiy ijrochi bo'lishi lozim. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy infratuzilmaga yo'naltirilgan budjet sarflari inson kapitali sifatini oshirishga xizmat qiladi.

U. Outs (1972) ijtimoiy xizmatlarni mahalliy darajada tashkil etishning afzalliklarini asoslab, mahalliy hukumatlar aholi ehtiyojlarini markazga nisbatan yaxshiroq bilishini va ijtimoiy loyihalarning samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega ekanini ilmiy jihatdan isbotlagan. Uning fikrlariga ko'ra, ijtimoiy infratuzilmaga sarflarning hududiy darajada samarali boshqarilishi fiskal desentralizatsiyaning muvaffaqiyatli amalga oshishiga bog'liq.

T. Devarajan va hammualliflarining (1996) empirik tadqiqotlari ijtimoiy va infratuzilmaviy xarajatlar uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga kuchli ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Mualliflar ta'kidlaganidek, davlat budjeti tarkibida ijtimoiy sarflar ulushining oshishi mamlakatning inson kapitali darajasini yaxshilaydi, ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va ishchi kuchining bilim hamda sog'liq salohiyatini mustahkamlaydi.

Jahon banki (2020-2023) va OECD hisobotlarida ijtimoiy xarajatlar hududlar o'rtasidagi ijtimoiy disbalansni kamaytirishda va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda asosiy instrument sifatida qayd etilgan. Xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash infratuzilmasini rivojlantirish, ijtimoiy himoya dasturlari samaradorligini oshirish va aholining sifatli ijtimoiy xizmatlarga bo'lgan talabini qondirish budjet siyosatining ustuvor yo'nalishi ekani ta'kidlanadi.

Indoneziya va Ruminiya kabi rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar mahalliy budjetlardan ijtimoiy infratuzilmaga yo'naltirilgan sarflar hududiy iqtisodiy faollikni oshirishga, investitsiya jozibadorligini kuchaytirishga va ishsizlikni kamaytirishga sezilarli darajada yordam berishini ko'rsatgan.

Mahalliy olimlar ishlarida ham ijtimoiy soha xarajatlarining ahamiyati keng yoritib berilgan. J. Abdumalikov (2021) ijtimoiy soha xarajatlarining inson kapitali rivojlanishi va ijtimoiy tenglikni ta'minlashdagi o'rnini ilmiy asosda yoritgan. A. Xamidov (2020) hududiy infratuzilmaning sifatini oshirish uchun ijtimoiy xarajatlarning yetarli va maqsadli yo'naltirilishini muhim deb hisoblaydi. Iqtisodiy tadqiqotlar markazi (CERR) va Iqtisodiy tadqiqotlar instituti hisobotlarida ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy xizmatlarga sarflar o'sib borayotgani, ammo ularning hududlar kesimida samaradorligi turlicha ekani qayd etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda davlat budjetidan hududlarga yo'naltirilayotgan ijtimoiy soha xarajatlarining hajmi, dinamikasi, tarkibiy xususiyatlari va ularning hududiy rivojlanish ko'rsatkichlariga ta'sirini kompleks o'rganish maqsadida turli metodologik yondashuvlar qo'llanildi. Tahliliy yondashuv, dinamik tahlil usuli, qiyosiy tahlil hamda iqtisodiy-statistik tahlil usullaridan keng foydalangan holda tadqiqot natijalarining ilmiy asoslangan va ishonchligini ta'minlashga xarakat qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Musgrave o'zining tadqiqotlarida davlat moliyasining uch asosiy funksiyasini belgilaydi: resurslarni taqsimlash, daromadlarni qayta taqsimlash va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash. Uning ta'kidlashicha, ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish qayta taqsimlash funksiyasining markazida turadi. Shu orqali davlat ijtimoiy tenglikni kuchaytirib, iqtisodiy o'sish uchun zarur shart-sharoit yaratadi.

Oatesning ta'kidlashicha, hududiy moliyaviy siyosat nazariy jihatdan asoslanadi va mahalliy hokimiyatlarning ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirishdagi afzalliklarini ko'rsatadi. Uning fikricha, mahalliy budjetlar aholining real ehtiyojlarini yaxshiroq biladi va resurslarni samaraliroq taqsimlaydi.

Stiglitz fikricha, davlatning ijtimoiy yo'naltirilgan xarajatlari nafaqat ijtimoiy tenglikni ta'minlash, balki iqtisodiy o'sish uchun ham muhimdir. Unga ko'ra, ta'lim va sog'liqni saqlashga mablag' ajratish inson kapitali rivojlanishini ta'minlaydi hamda hududlararo iqtisodiy farqlarni kamaytiradi.

Ijtimoiy xarajatlar tarkibiga ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport, fan, ijtimoiy himoya xarajatlari kiradi. 2020-yildan boshlab, aholining bandlik darajasini oshirish, uy-joy bilan ta'minlash dasturlarini moliyaviy ta'minlash xarajatlari va Pensiya jamg'armasiga transfertlar ham qo'shilgan.

1-jadval. O'zbekiston Respublikasi davlat budjetidan ijtimoiy xarajatlarining tarkibiy tuzilishi

Xarajatlar	Yillar						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ijtimoiy xarajatlar	42883,3	63542,4	74231,8	92013,6	117691,9	137246,8	152347,6
Ta'lim	20721,1	33536,1	29961,1	39640,8	50271,3	61220,3	71240,5
Sog'liqni saqlash	9408,4	14977,4	19397,2	23316,8	27288,3	31066,6	36036,4
Madaniyat va sport	1345,5	2417,3	2340,7	3609,5	4289,6	5330,2	5970,8
Fan	434,4	662,4	823,8	1081,1	1447,1	1774,1	1967,7
Ijtimoiy himoya xarajatlari	3242,1	4740,3	8190,9	10880,3	19397,1	19209,7	15422,7
Bandlik darajasi oshirish		1192	1305	800,1	706,6	1709,2	1254
Pyensiya jamg'armasiga transfert			9117	10744,2	11092	13797,5	16270,6
Uy joy uchun subsidiyalar		4125,7	1938,2	597,5	1010,8	1100,7	1410,4

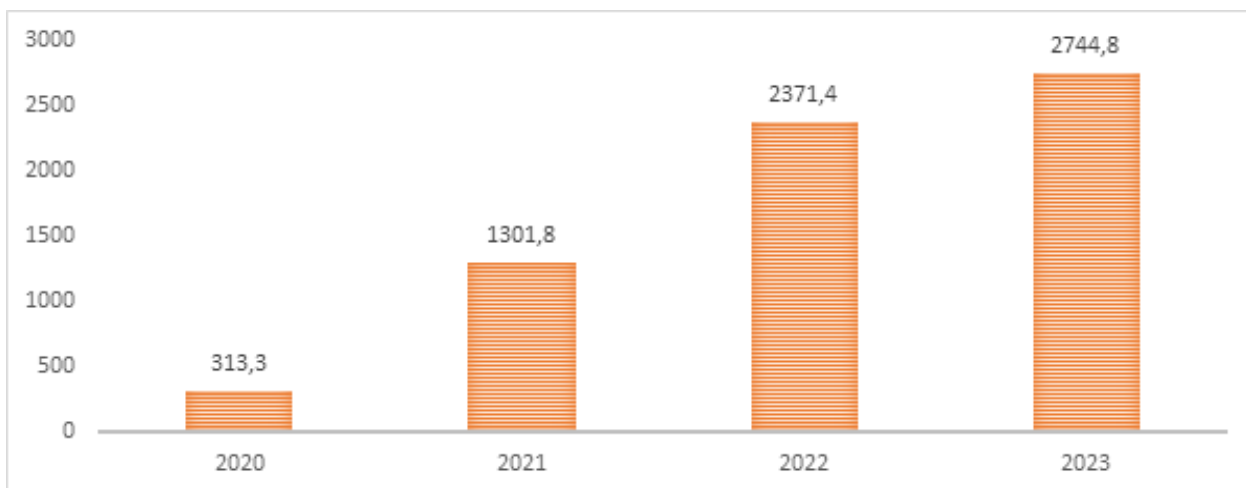
O'zbekiston Respublikasi budjetidan ta'lim uchun qilingan xarajatlar miqdori 2018-yilda 20 721,1 mlrd so'mni tashkil qilgan bo'lsa, 2019-yilda 33 536,1 mlrd so'mga yetib, taxminan 12 000 mlrd so'mga oshgan. Bundan tashqari, ushbu ko'rsatkich 2020-yilda 29 961,1 mlrd so'm, 2021-yilda 39 640,8 mlrd so'm, 2022-yilda 50 271,3 mlrd so'm, 2023-yilda 61 220,3 mlrd so'm, 2024-yilda esa 71 240,5 mlrd so'mni tashkil etgan va yillar bo'yicha barqaror o'sish tendensiyasini namoyish etgan. Ushbu miqdor 2018-yilga nisbatan 2024-yilda 3,5 barobarga oshgan bo'lib, aholining o'sish tendensiyalari hamda hukumatning aholini ijtimoiy himoya qilishga qaratilgan chora-tadbirlarining kengayganini ta'kidlash mumkin.

Keyingi xarajat turi bo'yicha sog'liqni saqlash tizimi xarajatlari ham yuqori ulushga ega. Ushbu xarajatlar miqdori 2018-yilda 9 408,4 mlrd so'mni tashkil qilgan bo'lsa, 2019-yilda 14 977,4 mlrd so'mga yetib, o'tgan yilga nisbatan taxminan 5 500 mlrd so'mga oshgan. Keyingi yillarda ushbu xarajatlar mos ravishda 2020 -yilda 19 397,2 mlrd so'm, 2021-yilda 23 316,8 mlrd so'm, 2022-yilda 27 288,3 mlrd so'm, 2023-yilda 31 066,6 mlrd so'm, 2024-yilda esa 36 036,4 mlrd so'mni tashkil etgan. Sog'liqni saqlash xarajatlari 2024-yilda 2018-yilga nisbatan 4 barobarga oshgan. Shuningdek, ushbu xarajatlarning oshishi aholining sifatli tibbiyot xizmatlari bilan ta'minlanishini ko'zlagan.

Bundan tashqari, aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini oshirish, sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlarni izchil davom ettirish, budjet mablag'laridan samarali foydalanish hamda davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini respublikaning boshqa hududlarida joriy etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 5-sentyabrdagi "Davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy etishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-311-son qarori qabul qilingan. Bunda davlat tibbiy sug'urtasi doirasida bepul tibbiy xizmatlar ko'rsatish va dori vositalarini taqdim etish Davlat budjetiga to'lanadigan soliqlar hisobidan amalga oshirilishi belgilab qo'yilgan.

Aholini davlat budjeti hisobidan uy-joy sotib olish uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash maqsadida 2023-yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 13-apreldagi "2023-yilda bozor tamoyillariga asoslangan ipoteka kreditlari orqali aholini uy-joy bilan ta'minlash dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-51-son farmoniga asosan 30 000 nafar fuqarolarga subsidiya limitlari ajratilishi belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son farmoni bilan tasdiqlangan strategiyada davlatimiz amalga oshirgan taraqqiyot natijalari tahlil qilinib, so'nggi davrlarda "Inson qadri uchun" tamoyili asosida aholi farovonligini yanada oshirish, iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish va tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, inson huquqlari va manfaatlarini ta'minlash hamda faol fuqarolik jamiyatini shakllantirishga qaratilgan islohotlarning ustuvor yo'nalishlari belgilangan.

1-rasm. Davlat-xususiy sheriklik asosida tashkil etilgan maktabgacha ta'lim muassasalariga ajratilgan budget subsidiyalari miqdori dinamikasi

Davlat-xususiy sheriklik asosida tashkil etilgan maktabgacha ta'lim muassasalariga ajratilgan budget subsidiyalari 2020-yilda 313,3 mlrd.so'mni tashkil etgan bo'lsa, ushbu ko'rsatkich 2021-yilda 1301,8 mlrd. so'mga yetgan. Hamda o'tgan yilga nisbatan taxminan 4 barobar oshgan. 2022-yilga kelib ushbu xarajatlari 2 371,4 mlrd.so'mni tashkil qilgan va o'tgan yilga nisbatan 2 barobargacha o'shgan bo'lsa, 2020-yilga nisbatan 8 barobar oshgan. Ushbu ko'rsatkich 2023-yilda 2744,8 mlrd.so'mni tashkil qilgan bo'lsa, 2022-yilga nisbatan 400 mlrd.so'mga oshgan. 2024-yilda bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrovini 75 foizgacha oshirishni hisobga olgan holda maktabgacha ta'lim xarajatlari rejalashtirilgan. 2025-yil yakuniga kelib, 6 yoshli bolalarni maktabgacha ta'lim tizimi bilan to'liq qamrovini ta'minlash va bolalarni maktabgacha ta'lim qamrovini 80 foizgacha oshirish ko'zda tutilgan.

2-jadval. 2020-2024-yillarda Andijon viloyatiga ijtimoiy tadbirlar uchun yo'naltirilgan mablag'lar prognoz ko'rsatkichlari hamda ijrosi

T/r	Dastur/topshiriq nomi	Reja	Ijro	O'zlashtirish holati	
				Farqi	Foizi
1	Tashabbusli budget va Mahalla budjeti	1 476 924	1 017 062	459 862	69%
2	Investisiya dasturi doirasida kapital ta'mirlash, rekonstruksiya va qurilish	1 853 342	1 592 694	260 648	86%
3	Uy-joy sotib olish yoki yakka tartibdagi uy-joylarni qurish	4 160 346	3 177 892	982 455	76%
4	Ijtimoiy soha Dastur xarajatlari	1 736 051	1 549 833	186 218	89%
	Jami mablag'lar miqdori	9 226 663	7 337 481	1 889 182	80%

Hududlarning ijtimoiy rivojlantirish masalalari bo'yicha belgilangan tartibda mahalliy va respublika budjeti hisobidan mablag'lar ajratilishi rejalashtirilgan bo'lib, moliyalashtirish asoslari sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlari, shuningdek tegishli vakolatli organlarning qaror va farmonlarida belgilangan hududlarning ijtimoiy rivojlantirish loyihalari hisoblanadi. Bunda Andijon viloyatining 2020-2024-yillar oralig'ida rejalashtirilgan mablag'lari va ularning ijrosi to'g'risidagi ma'lumotlar tahlil qilingan bo'lib, tashabbusli budget loyihasi bo'yicha jami 1 476 924 ming so'mlik mablag' ajratilishi rejalashtirilgan bo'lsa, 1 017 062 ming so'm mablag' ijrosi amalga oshirilgan. O'zlashtirilmagan mablag' miqdori 459 862 ming so'mni tashkil etadi.

Shuningdek, investisiya dasturi doirasida ijtimoiy obyektlarni kapital ta'mirlash, rekonstruksiya va qurilish bo'yicha 2020-2024-yillar uchun jami 1 853 342 ming so'm mablag' moliyalashtirish rejalashtirilgan, shundan 1 592 694 ming so'm mablag' moliyalashtirilgan. Uy-joy sotib olish yoki yakka tartibdagi uy-joylarni qurish bo'yicha 4 160 346 ming so'm mablag' ajratilishi rejalashtirilgan hamda 3 177 892 ming so'm moliyalashtirilgan.

Aholini uy-joy bilan ta'minlash dasturi doirasida subsidiya va tijorat banklariga kredit resurslarini joylashtirish bo'yicha mos ravishda 635 400 ming so'm va 3 524 946 ming so'm moliyalashtirish rejalashtirilgan bo'lib, 495 796 ming so'm va 2 682 096 ming so'mlik ijrosi ta'minlangan.

Ijtimoiy soha bo'yicha nodavlat bog'chalarga budjet subsidiyalari ajratish, DXSH asosida talabalar turar joylarini barpo etish, Kasaba uyushmalari tasarrufidagi sanatoriylar va bolalar oromgohlarini ta'mirlash bo'yicha jami 1 736 051 ming so'm mablag' ajratilishi rejalashtirilgan bo'lib, shundan 1 549 833 ming so'm moliyalashtirilgan.

Ushbu loyihalar "O'zbekiston-2030" strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 26-dekabrda PQ-454-son qaroriga asosan aniq maqsadlar va vazifalar bilan belgilangan. Bundan ko'zlangan maqsad hududlarda, ayniqsa mahallalarda ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini yanada rivojlantirish, aholining turmush darajasini oshirish hamda tadbirkorlar uchun qulay investisiya muhitini yaratishdan iborat.

Fikrimizcha, amaldagi ijtimoiy soha bo'yicha infratuzilmani shakllantirish va yaxshilash aholining turmush darajasini yuksaltirish, ijtimoiy xizmatlarni ta'minlashda miqdor bilan birga sifatni ham takomillashtirishni nazarda tutadi. Ushbu loyihalar davlat budjeti va mahalliy budjet mablag'lari hisobidan amalga oshirilmoqda. Shuningdek, ushbu mablag'larning samaradorligi, manzilligi hamda maqsadga muvofiqligi bo'yicha muntazam nazoratni ta'minlash maqsadga muvofiqdir.

XULOSA VA TAKLFLAR

Tahlillar asosida xulosalar shakllantirildi. Birinchi navbatda, ijtimoiy sohaga ajratilayotgan davlat budjeti xarajatlari uzluksiz o'sish tendensiyasiga ega ekani aniqlandi. Xususan, 2018-2024-yillar davomida ta'lim xarajatlari 3,5 barobarga, sog'liqni saqlash xarajatlari esa 4 barobarga oshgani ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilish va rivojlantirishga davlat tomonidan e'tibor kuchayganini ko'rsatadi.

Tadqiqotlar ko'rsatishicha, ijtimoiy xarajatlar inson kapitali rivojlanishiga kuchli ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ta'lim va sog'liqni saqlashga yo'naltirilgan investisiyalar aholining salomatlik darajasini yaxshilaydi, mehnat bozorida faol ishtirokini oshiradi, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi va ijtimoiy tenglikni ta'minlaydi.

Hududlar kesimidagi tahlil ijtimoiy xarajatlar taqsimotida muayyan nomutanosibliklar mavjudligini ko'rsatdi. Bu holat hududlarning resurs bazasi, aholi soni, infratuzilma holati va mahalliy budjet imkoniyatlarining farqlanishi bilan bog'liq bo'lib, kam qamrovli hududlarda ijtimoiy infratuzilmani kuchaytirish va moliyalashtirishni kengaytirish zarurligini anglatadi.

Andijon viloyati misolida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, umumiy ijro darajasi taxminan 80 foiz bo'lsa-da, ayrim yo'nalishlarda mablag'larni o'zlashtirish past darajada qolmoqda. Xususan, tashabbusli budjet loyihalari va uy-joy dasturlarida o'zlashtirilmagan mablag'lar salmog'i yuqori bo'lib, moliyalashtirish mexanizmlarini soddalashtirish, nazorat tizimini kuchaytirish va amaliy jarayonlarni optimallashtirish talab etiladi.

Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishda samarali instrument ekani aniqlandi. Maktabgacha ta'lim muassasalariga berilayotgan subsidiyalarning 2020-2024-yillarda 8 barobarga oshgani bu yo'nalishning yuqori natija berayotganini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, davlat budjeti orqali amalga oshirilayotgan ijtimoiy loyihalar aholini uy-joy bilan ta'minlash, ta'lim va tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash, kam ta'minlangan qatlamlarni qo'llab-quvvatlash va mintaqaviy rivojlanishni muvofiqlashtirishda strategik ahamiyatga ega ekani ta'kidlandi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. Musgrave, R. A. (1959). *The Theory of Public Finance*. New York: McGraw-Hill.
2. Oates, W. E. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
3. Stiglitz, J. E. (1988, 2000). *Economics of the Public Sector*. New York: W.W. Norton & Company.
4. Devarajan, S., Swaroop, V., & Zou, H. (1996). The composition of public expenditure and economic growth. *Journal of Monetary Economics*, 37(2), 313–344.
5. World Bank. (2020–2023). *Public Expenditure Review Reports*. Washington, DC: World Bank Publications.
6. OECD. (2021–2022). *Social Expenditure Database (SOCX)*. OECD Publishing.
7. Hendayana, R., & Nugraha, R. (2021). Local government spending on social infrastructure and regional development. *Asian Economic Journal*, 35(3), 289–310.
8. Bilan, I., et al. (2019). Public expenditure and regional inequalities in EU countries. *Economic Research – Ekonomika Istraživanja*, 32(1), 1231–1248.
9. Abdumalikov, J. (2021). Social expenditures and human capital development in Uzbekistan. *Uzbek Journal of Economics*, 3(1), 45–56.
10. Khamidov, A. (2020). Regional economic development and social infrastructure. *Economics and Education*, 2(4), 77–85.

11. Center for Economic Research and Reforms (CERR). (2021-2024). Social Spending and Budget Transparency Reports. Tashkent.
12. Institute for Economic Research. (2023). Assessment of Social Infrastructure Development in Uzbekistan. Tashkent: IER Publications.
13. Usmonkhojaeva, M. (2022). Budget financing of social services and its impact on human capital. Scientific Bulletin of Economics, 5(3), 98-107.
14. Bobodolov, J. (2019). Local budget revenues and their role in regional social development. Regional Economy Journal, 4(2), 55-63.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>